
Kyrkomötet
Motion 2020:7
av Hans-Olof Andrén m.fl.

Kapitalavkastningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande skrivelser rörande årsredovisning (kyrkostyrelsens skrivelse 2) redovisa kapitalförvaltningens avkastning ("finansnetto") uppdelad på utdelningar och räntor m.m. och värdepappersportföljens värdeförändring (realiserad och orealiserad),
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande skrivelser rörande verksamhet och ekonomi (kyrkostyrelsens skrivelse 1) budgetera kapitalförvaltningens avkastning ("finansnetto") uppdelad på utdelningar och räntor m.m. och värdepappersportföljens värdeförändring (realiserad och orealiserad),
3. uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa för kyrkomötet sin långsiktiga strategi för användningen av kapitalavkastningen.

Motivering

Svenska kyrkan på nationell nivå disponerar ett ansevärt kapital, upptaget till 9 674 miljoner kronor i senaste årsredovisning (kyrkostyrelsens skrivelse 2020:2, tabell 17). Kapitalet har sin upprinnelse i den statliga kyrkofonden, som svarade för kostnader för bl.a. rikskyrklig verksamhet, stiftsbidrag, kyrkobyggnadsbidrag, det kyrkliga utjämningsystemet, löner till biskopar och pensionskostnader för präster. Fondens intäkter kom från pastoraten (allmän kyrkoavgift) och stiftens prästlönstillgångar (särskild kyrkoavgift). Vid relationsändringen år 2000 överlämnades till Svenska kyrkan vad som återstod av fondens kapital när pensionsåtaganden m.m. fullgjorts, 3 030 miljoner kronor. Till en början betraktades kapitalet som en "fond" med en särskild kyrkofondsstyrelse, men efterhand kom kapitalet att betraktas som eget kapital hos nationell nivå och kyrkofondens styrelse avvecklades. Kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd har framgångsrikt styrt förvaltningen av kapitalet, som vid senaste årsskifte alltså bokfördes till över 9 miljarder kronor, en tredubbling på 20 år.

Enligt gällande redovisningsregler ska en organisation vars huvudsakliga verksamhet är kapitalförvaltning redovisa såväl avkastning som värdeförändring (även orealiserad förändring) som intäkt i resultaträkningen. Till följd av det stora kapitalinnehavet räknas Svenska kyrkan på nationell nivå redovisningsmässigt som en sådan organisation. Detta medför att värdeförändringar hos värdepappersportföljen direkt bokförs som intäkt eller kostnad i nationell nivåns redovisning. Detta försvårar förståelsen av redovisning och budget för oss förtroendevalda på nationell nivå, som är vana vid att värdeförändringar inte påverkar resultatet hos församlingar/pastorat och stift. Resultatet från finansförvaltningen verkar vara mycket osäkrare än det troligen i verkligheten är. Värdet på aktier och fonder varierar kraftigt – vilket inte

minst vårens kursfall och uppgång i pandemins skugga vittnar om – men avkastningen i form av utdelningar och räntor m.m. varierar inte alls lika mycket. Vi föreslår därför att kyrkostyrelsen i kommande skrivelser rörande årsredovisning (kyrkostyrelsens skrivelse 2) och verksamhet och ekonomi (kyrkostyrelsens skrivelse 1) redovisar respektive budgeterar kapitalförvaltningens avkastning (”finansnetto”) uppdelad på två poster: 1. utdelningar och räntor m.m. och 2. värdepappersportföljens värdeförändring (realiserad och orealiserad). Vi är medvetna om att dessa uppgifter för ett enskilt år finns i notform i den separata årsredovisningen (för 2019 i not 7 till resultaträkningen, uppdelade på nio detaljposter). Någon jämförelse mellan olika år kan dock inte göras; det framgår endast av resultaträkningen att den totala avkastningen från kapitalförvaltningen ökat från 143 mnkr 2018 till 1 582 mnkr år 2019.

Kyrkomötet 2016 beslutade att mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara lägst 6,5 miljarder kronor, och att målet årligen ska uppräknas med hänsyn till konsumentprisindex. Kyrkostyrelsen framhöll (kyrkostyrelsens skrivelse 2016:7):

Genom att sätta målet för den nationella nivåns kapital högre kan avkastningen från förvaltningen förväntas även fortsatt kunna bidra till att bekosta långsiktiga åtaganden när det gäller administrativ samverkan och andra av stiftens särskilt prioriterade områden och därtill möjliggöra särskilda satsningar i likhet med den avseende arbetet med flyktingar och asylsökande.

Budgetutskottet anförde (B 2016:3):

Att kyrkostyrelsen ska lämna förslag till kyrkomötet om hur överstigande kapital ska hanteras, om faktiskt utfall enligt årsbokslut överstiger målet med mer än 25 procent, var en regel som infördes 2008.

Utskottet föreslog att regeln skulle tas bort, vilket också blev kyrkomötets beslut:

Det ska inte uppfattas som att den nationella nivåns kapital bara ska öka och öka. Utan det är snarare ett uttryck för att dialogen mellan kyrkostyrelsen och kyrkomötet om storleken på den nationella nivåns kapital ska vara levande i kyrkostyrelsens årligen återkommande skrivelser och i utskottets betänkanden. Utskottet förväntar sig att kyrkostyrelsen i kommande skrivelser, årsredovisningar samt verksamhet och ekonomi för den nationella nivån, kommenterar utfall och utveckling och vid behov föreslår hantering av den faktiska storleken på kapitalet.

I kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi 2021–2023 anför styrelsen under avsnitt 1.2 En ansvarsfull budgetering i bilaga 2 följande:

En långsiktig hållbar ekonomi på nationell nivå förutsätter att den löpande verksamheten finansieras av avgiften för gemensam verksamhet, medan särskilda tidsbegränsade insatser eller investeringar kan finansieras med avkastningen av det förvaltade kapitalet.

Kyrkostyrelsens avsikt är således att genom besparingar se till att den årliga kapitalavkastningen på i genomsnitt mer än 400 mnkr inte behöver tas i anspråk för den löpande verksamheten, utan i sin helhet återinvesteras. Detta står i skarp kontrast till både kyrkostyrelsens egen uppfattning 2016 och de beslut som kyrkomötet då fattade. Istället för att användas ”till att bekosta långsiktiga åtaganden när det gäller administrativ samverkan och andra av stiftens särskilt prioriterade områden” ska nu enbart tidsbegränsade insatser göras med kapitalavkastningen. Kapitalet kommer då sannolikt att fortsätta att växa i snabb takt, och naturligtvis därmed bli en ännu

värdefullare resurs för framtiden. Kyrkostyrelsen måste rimligen ha övervägt att använda en (mindre) del av avkastningen för idag angelägna behov, exempelvis utvecklingen av gemensamma system. Kyrkostyrelsen bör därför få i uppdrag att redovisa för kyrkomötet sin långsiktiga strategi för användningen av kapitalavkastningen.

Brämön den 24 juli 2020

Hans-Olof Andrén (POSK)

Inger Harlevi (POSK)

Stig Axelsson (POSK)